

УКРАЇНСЬКИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОСТІР В УМОВАХ ВІЙНИ: АДАПТАЦІЯ Й ПЕРЕЗАВАНТАЖЕННЯ ТЕХНІЧНИХ І ЮРИДИЧНИХ НАУК

Збірник матеріалів доповідей учасників
міжнародної науково-практичної
конференції

(м. Харків-Рига, 31 травня 2022 року)

Харків- 2022

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”

Ризький університет ім. Страдіня (Rīgas Stradiņa universitātē)

Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого

Інститут аеронавтики Ризького технічного університету
(Rīgas Tehniskās universitātes Mašīnzinību, transporta un aeronautikas
fakultāte Aeronautikas institūtā)

ГО “Кримінологічна асоціація України”

**Український дослідницький простір
в умовах війни: адаптація й перезавантаження
технічних і юридичних наук**

Збірник матеріалів доповідей учасників
міжнародної науково-практичної конференції

(м. Харків-Рига, 31 травня 2022 року)

УДК 001.89:62:34(477)
У11

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського
“Харківський авіаційний інститут”
(протокол № 1 від 26 серпня 2022 року)

У11 **Український** дослідницький простір в умовах війни: адаптація й перезавантаження технічних і юридичних наук: збірник матеріалів доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції. (Харків-Рига, 31 травня 2022 р.). Харків, 2022. 242 с.

Збірник містить матеріали, у яких висвітлено актуальні проблеми проведення наукових досліджень у сфері технічних і юридичних наук в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України, роль та значення міжнародних освітніх проектів для національної науки, вплив російського вторгнення на територію України на стан безпеки України та країн Балтії та ін.

Видання розраховане на науковців, науково-педагогічних працівників, аспірантів та студентів юридичних закладів вищої освіти, а також юристів-практиків.

УДК 001.89:62:34 (477)

Матеріали викладено в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники. Деякі доповіді та повідомлення мають дискусійний характер, оскільки в них висловлюється особиста думка автора, яка не завжди збігається з поглядами членів редколегії.

- © Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського “Харківський авіаційний інститут”, Ризький університет ім. Страдіня (Rīgas Stradiņa universitātē), Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого, Інститут аеронавтики Ризького технічного університету (Rīgas Tehniskās universitātes Mašīnzinību, transporta un aeronautikas fakultāte Aeronautikas institūtā), ГО “Кримінологічна асоціація України”, 2022.

ЗМІСТ

KOTIUK M.

Current problems of investigation of treason in the conditions of war..... 10

LATYSH K.

Nuclear Forensics: problems of using special knowledge during the investigation process..... 13

MATVIEIEVA A.

Effectiveness of international institutions during the war in ukraine 16

PANOVA S.

New in the responsibility for drunk driving during the war in Ukraine..... 19

PONOMARENKO Y. A.

Criminal law of Ukraine during the wartime: challenges and responses... 21

RAKSTIŅŠ V.

Scientific community's role in national security..... 24

SHEVCHUK V.

Tasks of criminalistics in modern conditions of war 28

YUZIKOVA N. S.

Criminogenic impact of internet content and determination of destructive interpersonal communication in the juvenile environment..... 31

АГАПОВА О. В.

Міждисциплінарність в українському дослідницькому просторі як домінанта наукових інновацій..... 34

АНДРЕНКО С. О., КУРДЕС Е. П., ШЕВЦОВА О. М.

Парадигма інформаційного забезпечення судово-експертної діяльності..... 37

АРТЮХОВА В. В.

Поняття та структура кримінологічної характеристики злочинів 41

БУРДОЛЬ В. В.

Новації у податковому регулюванні бізнесу в умовах війни в Україні..... 45

ВОРОХОБОВ В. Г., КЛЯЙНХОФС М.

Дуже легке крило із стільникового полікарбонату для ветраної турбини або дрона..... 48

ГЛУШЕНКО В. І.

Кримінологічні аспекти правового режиму воєнного стану в Україні..... 52

ГОЛОВАНЬ Т. Г.

Ефективність соціального діалогу в умовах воєнного стану крізь призму правового регулювання його принципів 55

ГОЛУБОВ А.Є., ГРЕТЧЕНКО Л.Л.

Посилення інституційної спроможності системи захисту прав дітей в умовах збройної агресії рф проти україни 58

ГОРДЕЮК А. О.

Актуальні питання у сфері права власності в умовах воєнного стану в Україні 62

ГРИШКО А. В.

Організація повітряного руху: актуальні проблеми правового забезпечення 65

ГУЦУ С. Ф.

Особливості дистанційної праці і її впровадження в надзвичайних умовах 70

ДЕМИДКО О. Г.

Державне соціальне страхування як елемент соціального захисту громадян України..... 74

ДЕНИСОВ С. Ф., ЗАЙКА Д. Є.

Дослідження проблем підготовки та звільнення засуджених осіб з місць позбавлення волі в Україні 76

ДУНАЄВА Т. Є.

Деякі пропозиції до Проекту Закону України “Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом” (реєстр. № 7304 від 20.04.2022) 79

ДЯЧЕНКО З. Є.

Вплив корупційних проявів на розвиток України як сучасної
європейської держави 81

ЗЕЛЕНІНА Є. В.

Адаптація та перспективи розвитку товарознавчих досліджень з
визначення вартості майна в умовах війни. Роль судової
експертизи з визначення вартості обладнання для поточного
обслуговування колій, споруд та рухомого складу залізничного
транспорту. 84

ІВАНОВ Г. Ю.

Актуалізація правових досліджень, щодо вивчення та визнання
геноциду, як суспільно-небезпечного явища..... 88

ІСАЄВ А. М.

Правнична наука у закладах вищої освіти України в умовах
воєнного стану 93

КАЛІНІНА А. В.

Фішинг як невід’ємний елемент інформаційного простору України в
умовах воєнного стану 97

КАНІЩЕВ Г. Ю.

Права людини в Україні в умовах воєнного стану (напрямки
правових досліджень)..... 100

КЕРНЯКЕВИЧ-ТАНАСІЙЧУК Ю. В.

Звільнення від відбування покарань засуджених до позбавлення
волі осіб для проходження військової служби..... 102

КОВАЛЕНКО М. В.

Вимушена міграція українців внаслідок збройної агресії Російської
Федерації проти України: правові наслідки..... 105

КОВАЛЕНКО О. О.

Проблеми реалізації права на працю у період режиму воєнного
стану..... 108

КОВТУН О. О.

Вбивство новонародженої дитини в контексті обговорення проекту
Кримінального Кодексу України 111

КОЛОДЯЖНИЙ М. Г.

Стан безпеки дорожнього руху у Латвії й Україні та шляхи його покращення..... 114

КОЛОМОЄЦЬ Т. О.

“Антикорупційні обмеження” як інститут службового права: новітні вектори дослідження в умовах його трансформації у воєнний час.... 117

КОМПАНІЄЦЬ К. В.

Стан соціального страхування працівників на випадок травми (смерті) на виробництві під час війського стану..... 120

КОПОТУН І. М., РУДИК М. М.

Наукове забезпечення запобігання кримінальним правопорушенням у сфері безпеки дорожнього руху та експлуатації автомобільного транспорту..... 123

КРІЦАК І. В.

Стратегія планування та боротьби зі злочинністю на прикладі сучасних військово-політичних дій російсько-української війни: духовно-ціннісний підхід 126

КУРМАЗ А. С.

Реалізація імплементаційного рішення Ради ЄС щодо запровадження тимчасового захисту для українців на прикладі Німеччини 129

ЛАПКІНА І. О.

Організація навчального процесу та наукових досліджень в предметній області проєктного менеджменту..... 132

ЛЕЩЕНКО В. А., ПІВОВАР Д. А.

Соціальний захист працівників авіаційної галузі: міжнародний досвід..... 134

ЛИСКА А. Я.

Вбити дракона: роздуми над минулим і сьогоднішнім..... 136

ЛИТВИНОВ О. М., СПІЦИНА Г. О.

Про роль і значення міжнародних освітніх проєктів для вітчизняної науки 139

ЛУНЯКІНА А. О.

Військово-транспортний обов'язок під час воєнного стану..... 142

ЛУЧЕНКО Д. В.

Наукові дослідження у галузі права: сучасні виклики 145

МАКОВСЬКИЙ Д. В.

Окремі аспекти житлового забезпечення особового складу
Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації
України..... 148

МИРОШНИЧЕНКО Ю. М.

Подолання інформаційної невизначенності на початковому етапі
судового провадження 151

МИХАЙЛІЧЕНКО Т. О.

Національна безпека України: нові виміри..... 154

МУРАДЯН Н. С.

Взаємозв'язок свободи волі та долі..... 157

НІМА А. О.

До питання правового регулювання ввезення фізичними особами
транспортних засобів в Україну під час воєнного стану..... 160

ОВСЯННИКОВА І. М.

Про роль і значення міжнародного співробітництва для судово-
експертної діяльності в умовах війни 164

ОЛІЙНИК О. М.

Зміни у формуванні правової культури здобувачів вищої освіти 168

ОНОПРІЄНКО С. А., СПАСЕНКО І. О., ЗЛЕНКО О. О.

Кримінологічна діяльність судово-експертних установ України в
умовах воєнного стану 171

ПОДЗОЛКОВА Т. Ю.

Актуальні проблеми здійснення наукових досліджень щодо
використання профайлінга під час протидії злочинам в умовах
воєнного часу 175

ПРУНЕНКО Д. О., ХРИСТИЧ І. О.

Розвиток наукових досліджень в Україні в сучасних умовах..... 179

ПУРИК К. С.

Соціальний захист учасників бойових дій та добровольців сил територіальної оборони Збройних Сил України 182

САВЧИШКІН А. О.

Проблема наркоманії та її вплив на права людини під час війни 185

СЕЛЕВКО В. Б.

Нормативно-правове регулювання функціонування державних електронних реєстрів в умовах військового стану в Україні 187

СЕМЕНОВИХ О. С.

Деякі міркування з приводу системи засобів кримінально-правового реагування на випадки вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 210 КК України..... 190

СИЛЕНОК К. П.

Стан судових історико-археологічних досліджень в Україні під час війни..... 193

СИНЯВСЬКА О. Ю.

Перспективні завдання юридичних наук на перехідний період від воєнного стану до мирного життя..... 196

СТРАТОНОВ В. М.

Деякі питання захисту прав людини на окремих територіях в умовах тимчасової окупації..... 198

ТОПАЛ Д. І.

Адміністративно-правові засади діяльності державного космічного агентства України. історичний аспект 203

УШАКОВ А. Я.

Питання поточного дотримання прав і свобод людини і громадянина у час військового стану 208

ФЕДОСЕНКО Н. А., ПИВОВАР Д. А.

Деякі питання виконання судових рішень у цивільних справах під час дії воєнного стану 210

ФІЛІПЕНКО Н. Є.

Протидія кібератакам на об'єкти критичної інфраструктури та життєзабезпечення під час військової агресії проти України 213

ФІЛІПСЬКА Н. О.

До питання гарантій забезпечення прав і свобод осіб з обмеженими можливостями під час збройних конфліктів 217

ХРОМОВ А. В.

Державні архіви в умовах воєнного стану 221

ЧАЛИЙ Б. Ю.

Конституційно-правові гарантії політичних прав та свобод людини і громадянина..... 224

ЧЕРЕВКО К. О.

Щодо питання віртуальних активів як предмету кримінальних правопорушень проти власності 227

ШИНКАРЕНКО І. Р.

Актуалізація правових досліджень щодо убезпечення авіаційно-космічної галузі України у період військової агресії Росії..... 229

ШРАМКО С. С.

Щодо запобіжного впливу громадської думки 234

ЯКОВЕЦЬ І. С.

Правові засади обміну засудженими військовополоненими в умовах воєнного стану 236

ЯЩЕНКО А. М.

Деякі міркування з приводу нормативної визначеності в проекті нового КК України положень про звільнення від кримінальної відповідальності 240

завдання для юридичних наук на період дії надзвичайного стану (перехідний період):

1. Розробити (з подальшим ухваленням у ВР) поправку до Закону України “Про правовий режим надзвичайного стану” щодо режиму його продовження більш ніж на 30 днів. Одночасно необхідно визначити максимальний термін дії такого режиму, наприклад, “зادля запобігання створення “авторитарного режиму” варто одразу визначити, що надзвичайний стан має закінчитися до календарної дати наступних виборів до ВР — до осені 2023 року” [2, с.5].

2. Наукове обґрунтування обмежень у політичних правах (збереження заборони та припинення діяльності політичних партій, які несуть загрозу національній безпеці, тимчасова заборона створення нових політичних партій тощо).

3. Наукове обґрунтування реформування системи державного управління, ЗСУ, ВПК, правоохоронних органів з урахуванням ефективності їх діяльності у мирний та воєнний час, недопущення зайвого дублювання функцій, оцінки ефективності взаємодії силових органів тощо.

4. При збереженні курсу на децентралізацію влади та розвиток місцевого самоврядування необхідно оцінити та науково обґрунтувати можливість введення тимчасового (на період дії режиму надзвичайного стану) зовнішнього контролю об’єднаних територіальних громад у регіонах, що постраждали від війни, коли місцева влада не спроможна реалізувати програму відновлення та детально вибудувати механізм такого контролю.

5. Наукове опрацювання та детальна законодавча регламентація стимулювання ділової активності громадян, роботи малого та середнього бізнесу (зменшення кількості та обсягу адміністративних процедур, податкового навантаження тощо).

Цей список можна подовжувати. Окремо слід зазначити, що треба буде спрямовувати зусилля юридичних наук на опрацюванні механізмів фіксування військових злочинів, відшкодування шкоди від військової агресії фізичним і юридичним особам, механізмів повернення протизаконно депортованих громадян України та багатьох інших проблем, породжених війною. Крім того, окрему увагу слід буде приділити внесенню змін до навчальних планів та програм студентів юридичних вишів із урахуванням актуальних проблем юридичних наук.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96 - ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст.141.

2. Україна 2022. Як не втратити свій шанс стати сильною державою : Доповідь Українського інституту майбутнього URL: <https://uifuture.org/publications/ukrayina-2022-yak-ne-vtratyty-svij-shans-staty-sylnoyu-derzhavoyu/> (дата звернення 05.06.2022).

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ОКРЕМИХ ТЕРИТОРІЯХ В УМОВАХ ТИМЧАСОВОЇ ОКУПАЦІЇ

Василь Миколайович СТРАТОНОВ,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений
юрист України, професор кафедри національного,
міжнародного права та правоохоронної діяльності
Херсонського державного університету,
м. Херсон, Україна*

Відповідно до Конституції України захист прав і свобод людини – головне завдання становлення України як правової держави, що в свою чергу, потребує докорінної зміни пріоритетів діяльності органів кримінальної юстиції, перш за все, в аспекті забезпечення невідворотності покарання, захисту інтересів потерпілих від злочинів, перегляду інституту кримінальних покарань, захисту майнових прав тощо.

З огляду на те, що основна мета кримінального судочинства – виправлення засуджених і запобігання вчиненню нових злочинів, варто констатувати, що запроваджені способи реагування на злочин не вирішують існуючих проблем, а існуючі у законодавстві норми не спроможні досягти цієї мети, зокрема тому, що не в повній мірі враховують інтереси потерпілих [1; 2].

Фактично потерпілий потерпає двічі, перший раз від самого правопорушення, вдруге коли за його ж рахунок (сплачені податки) “кривдника” охороняють, годують, фактично утримують.

Були захищені ряд дисертацій присвячених даній проблемі, зокрема Сімонцева Л.О. у 2021 році надала своє бачення розв'язання кримінально-правових конфліктів [3]. Та і багато інших робіт було присвячено саме даній проблематиці. Про зазначені проблеми ми говорили до початку повномасштабного вторгнення РФ. Чи були ми готові до захисту прав людини під час війни, можемо говорити посилаючись на законодавчі та інші нормативні документи [4]. Дійсно такий закон існував ще 2014 року у якому, у статті 5 “Захист прав і свобод людини і громадянина на тимчасово окупованій території”, зазначено: “Україна вживає всіх необхідних заходів щодо гарантування прав і свобод людини і громадянина, передбачених Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, усім громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території”.

Початок війни показав, що реалії практичного застосування даного Закону, особливо в частині вирішення таких питань, передбачених п'ятою статтею закону, не зовсім корелюється з ситуацією, яка склалась. Дійсно ми вже ніхто не міг передбачити, що війна може мати місце у 21 столітті. Тому ми ніби працювали над цим, але говорили про тероризм (як одну із форм насилля), де розглядалися проблеми терористичної діяльності під час збройних конфліктів міжнародного та не міжнародного характеру, яка останнім часом

набирала актуальності. З'ясовували цілі та мету даної проблеми, та те, що прояви тероризму підпадають під юрисдикцію міжнародного гуманітарного права. Порушували проблемні питання про складність правового регулювання тероризму, та всебічного засудження антисоціального явища світового масштабу, розглядали проблеми терористичної діяльності під час збройних конфліктів міжнародного та не міжнародного характеру, яка останнім часом набирала актуальності. З'ясовували ціль та мету даної проблеми, та те що прояви тероризму підпадають під юрисдикцію міжнародного гуманітарного права. Порушувались проблематичні питання про складність правового регулювання тероризму, та всебічного засудження антисоціального явища світового масштабу [5]. Але як показала практика велика кількість проблемних питань щодо захисту прав людини так залишились не вирішеними. Звичайно після початку війни 24 лютого 2022 року Верховна Рада України активно включилась в роботу по вдосконаленню законодавства і внесенню відповідних змін [6], в тому числі і до Закону від 2014 року. Звичайно зрозумівши проблеми, почалась робота. Але як на мене необхідно визначити ключові напрямки, за якими постане необхідність ще попрацювати, а саме:

- стосовно кримінально-правових конфліктів і їх вирішення, проблема в тому, що по факту збирання доказів правоохоронними органами не можливо в умовах окупації хоча і тимчасової, а відтак ми втрачаємо час і як відомо доказова інформація зникає. Доказову інформацію може збирати потерпіла особа або свідки, проте не у всіх є обізнаність та можливості таку інформацію фіксувати чи передавати, адже не у всіх є технічні можливості, в більшості населених пунктів не працює мобільний зв'язок, відсутній доступ до мережі Інтернет. Та якщо особа і зафіксувала інформацію, то її збереження стає небезпечним для життя як цієї особи так і членів родини. Тому необхідні методичні рекомендації для людей, які б розуміли як їм діяти. Щодо майбутніх судових процесів, багато навіть збереженої інформації яка слугуватиме доказами, можуть бути визнана не належною. Порушені процедури отримання доказів тощо;

- щодо відшкодування шкоди внаслідок злочинних дій тут взагалі проблема. Адже це можливо лише за рішенням суду. Тож дане питання необхідно досить обережно досліджувати, щоб не зашкодити особам які є в окупації;

- мобільний додаток "Дія", до речі, дуже полегшила життя громадянам України, досить суттєво розширено можливості щодо зберігання документів, виконання певних дій, в тому числі щодо реалізації Конституційних прав людини, проте коли не працює Інтернет, а мобільний телефон краще використовувати кнопковий, щоб не забрали окупанти, складніше було визначити інші питання пов'язані з захистом персональних даних в тому числі інших осіб, використання її стає проблемою.

На що необхідно звернути увагу терміново як науковцям, так і можновладцям. Щодо врегулювання майнових питань тут держава та її органи створили різноманітні програми, проводяться компенсаційні виплати внутрішньо переміщеним особам, діють і працюють волонтерські організації та окремі особи, світове співтовариство активно допомагає особам які потерпіли від наслідків війни. Проте такі виплати не можуть отримувати ті

хто залишився на окупованій території. Наприклад, громадян евакуювали з села яке знищено до міста, яке теж знаходиться в тимчасовій окупації. Власне вони стали внутрішньо переміщеними, як бути в даному випадку, адже навіть призначену виплату вони не отримують оскільки банки не працюють. Необхідно це питання вивчати і вирішувати. Особливо це стосується тих територій, які були окуповані з перших днів війни, фактично люди стали заручниками ситуації.

Постає необхідність у роз'ясненні великої кількості питань пов'язаних з наданням правової допомоги нашим громадянам, особливо оцінки наслідків різноманітних дій та їх діяльності на тимчасово окупованих територіях. Відомі факти коли цілі адвокатські об'єднання залишились на окупованій території, тож можливо якимось чином їх залучати до цієї роботи. Хоча це теж досить небезпечно. Як на мене дані проблеми можливо вирішувати шляхом постійного інформування людей з інструкціями та методичними рекомендаціями як діяти. Виникне питання, як доводити таку інформацію у межах інформаційного вакууму. Тож ми, юристи, повинні спільно з фахівцями в галузі інформаційних та комп'ютерних систем розробити методики такої роботи.

Науковцям необхідно вже сьогодні почати працювати над роз'ясненнями застосування ст.111 КК України, ст.111 -1 КК України, оскільки це повинно бути доведено до громадян які з об'єктивних причин не залишили окуповану територію .

Думаю, що після війни одним із напрямів реформування правової системи буде спрощення та прискорення кримінального провадження, про це свідчить кількість відкритих проваджень. Та і історія показує, що в післявоєнні часи законодавець змушений був вводити протокольну форму досудової підготовки матеріалів, тощо.

Враховуючи динаміку до збільшення кількості зареєстрованих заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення виникає об'єктивна необхідність у застосуванні спрощених та прискорених порядків кримінальних проваджень, які не становлять великої суспільної небезпеки. Існування нового інституту кримінального провадження на підставі угод, зокрема угоди про примирення, та інституту примирення винного з потерпілим, передбаченого ст. 46 Кримінального кодексу України (КК України), значно розширить процесуально-правові можливості сторін кримінального провадження на цьому напрямі. Постає питання про відхід кримінальної політики держави від виключно каральної функції, ширше будуть застосовуватись альтернативні види покарань.

Звільнення від кримінальної відповідальності, зазначається в п. 1 Постанови Пленуму Верховного Суду України "Про практику застосування судами України законодавства про звільнення від кримінальної відповідальності" від 23 грудня 2005 р. № 12, – це відмова держави від застосування щодо особи, яка вчинила злочин, установлених законом обмежень певних прав і свобод шляхом закриття кримінальної справи, яке здійснює суд у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України (далі – КК), та у порядку, встановленому Кримінально-процесуальним кодексом України (далі – КПК). Закриття кримінальної справи зі звільненням від кримінальної відповідальності можливе лише в разі вчинення особою

суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК України, та за наявності визначених у законі правових підстав, вичерпний перелік яких наведено у ч. 1 ст. 44 КК України, а саме: у випадках, передбачених цим Кодексом, а також на підставі Закону України про амністію чи акта помилування [6].

Відповідно до ст. 46 Кримінального кодексу України 2001 р. (далі – КК) особа, яка вперше вчинила злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, крім корупційних злочинів, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим і відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду. Звільнення від кримінальної відповідальності на підставі ст. 46 КК є обов'язковим для суду і безумовним для особи, що вчинила злочин, і щодо якої вирішується питання про її звільнення від кримінальної відповідальності за наявності зазначеної підстави. Тут необхідно вже думати і про інші правопорушення вчинені і період військового стану. Особливо обтяжуючими обставинами необхідно вважати вчинення правопорушення на тимчасово окупованих територіях.

Особливістю такого злочину в даному випадку є обов'язкова наявність потерпілого, тобто фізичної особи, якій заподіяна фізична, моральна або матеріальна шкода (ч. 1 ст. 55 КПК) і яка подала відповідну заяву про визнання її потерпілою [8, с. 208].

Примирення особи з потерпілим і відшкодування нею завданих збитків або усунення заподіяної шкоди і є підставою звільнення особи від кримінальної відповідальності за ст. 46 КК. Примирення – це угода зазначених осіб, наслідком якої є прощення потерпілим свого кривдника, який заподіяв йому шкоду.

Примирення – це юридичний стан, що виникає внаслідок вирішення кримінально-правового конфлікту, при якому потерпілий відмовляється від вимоги про притягнення до кримінальної відповідальності особи, що вчинила злочин або спільно з нею визначає покарання, а сама особа, яка його вчинила, у передбачених законом випадках залагоджує спричинену шкоду (відшкодовує збитки або усуває заподіяну шкоду). Безпосередніми учасниками примирення можуть бути: суб'єкт злочину (загальний і спеціальний) і потерпілий (фізична особа, її представник, законний представник неповнолітньої або недієздатної особи, близькі родичі загиблого, а так само юридична особа, законним інтересам яких заподіяна або створена загроза заподіяння майнової, фізичної або моральної шкоди).

Підґрунтям звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим є принцип гуманізму, який виражений у Конституції України, а саме у ст. 3, де людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Аналіз норм Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України засвідчив, що інститути звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим та укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим не є тотожними, мають різну правову природу, порядок реалізації та наслідки.

Звичайно автором лише фрагментарно було окреслено деякі питання, пов'язані, як із сьогоденними проблемами захисту прав людини на тимчасово окупованих територіях так і можливими перспективами розвитку в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Сімонцева Л.О. До стану розробки проблеми альтернативних засобів розв'язання кримінально-правового конфлікту. Scientific discoveries: projects, strategies and development: collection of scientific papers "LOGOS" with Proceedings of International Scientific and Practical Conference October 25, 2019. Edinburgh, UK: European Scientific Platform. P. 37-38
2. Стратонов В. М. Маковій В.П. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/763/1/makoviy%20%D0%A5%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%BD%202011-%E2%84%963.pdf> (дата звернення 27.05.2022)
3. Сімонцева Л.О. "Теоретико-правові основи альтернативних засобів розв'язання кримінально-правових конфліктів" URL: <https://www.hniise.gov.ua/14695-oprilyudnennya-disertatsi-ta-vgukv-oftsinix-oponentu.html> (дата звернення 27.05.2022)
4. Закон України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 26, ст.892) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення 27.05.2022)
5. Стратонов В.М., Гуліч Ю.Є. Тероризм, як актуальна проблема міжнародного гуманітарного права - The 7th International scientific and practical conference ..., 2021. С.784-787
6. Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України від 21 квітня 2022 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2217-20#Text> (дата звернення 27.05.2022)
7. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12 // URL: <http://www.scourt.gov.ua/> (дата звернення 27.05.2022)
8. Гізімчук, С. В. Деякі питання звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст. 46 КК України) // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. Харків: Право, 2010. № 4 (63). С. 206-217.